

Landschappelijke inpassing

Woning Ljussens - Doarpsstrjitte

12 mei 2021

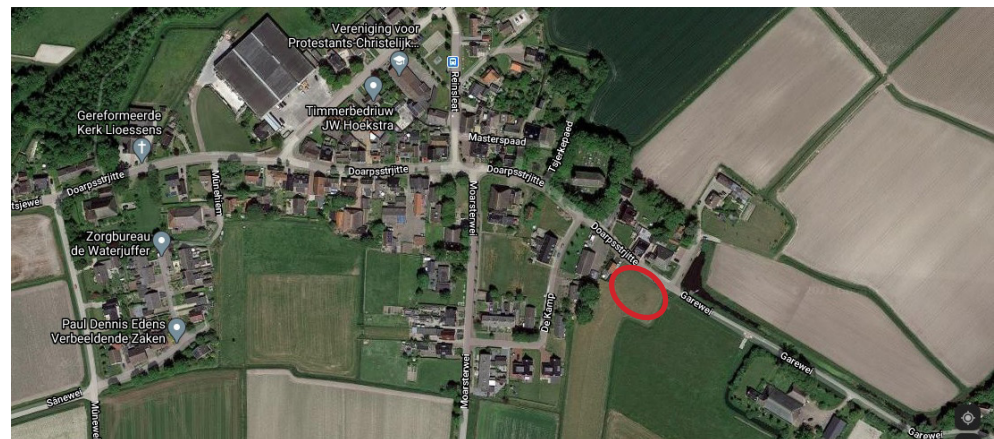
Inhoud

1.	Situering perceel Doarpsstrjitte	3
2.	Het landschap	4
	2.1 Landschapsgeschiedenis	
	2.2 Cultuurhistorische waarden	
3.	Ruimtelijke kwaliteit	6
4.	Het ontwerp	8
	Bronnen	9

1.

Situering perceel Doarpsstrjitte

In het dorp Ljussens binnen de gemeente Noardeast-Fryslân heeft de familie Klimstra een perceel op het oog om een nieuwe woning te realiseren, zie afb. 2. Het perceel bevindt zich aan de oostelijke entree van het dorp aan de Doarpsstrjitte. De afbeeldingen 3, 4 en 5 geven een impressie. Het betreffende perceel ligt volgens het bestemmingsplan van de gemeente net buiten de bebouwde kom van Ljussens. Tevens vormt dit perceel om grond van de provinciale Verordening Romte de grens tussen het binnen- en buitenstedelijk gebied.

> Afb. 2 Plangebied woning Doarpsstrjitte, Ljussens (Google maps)

> Afb. 3 Zicht vanaf de straat richting het westen

> Afb. 4 Het perceel vanaf de rijweg

> Afb. 5 Zicht vanaf de straat richting het oosten

2.

Het landschap

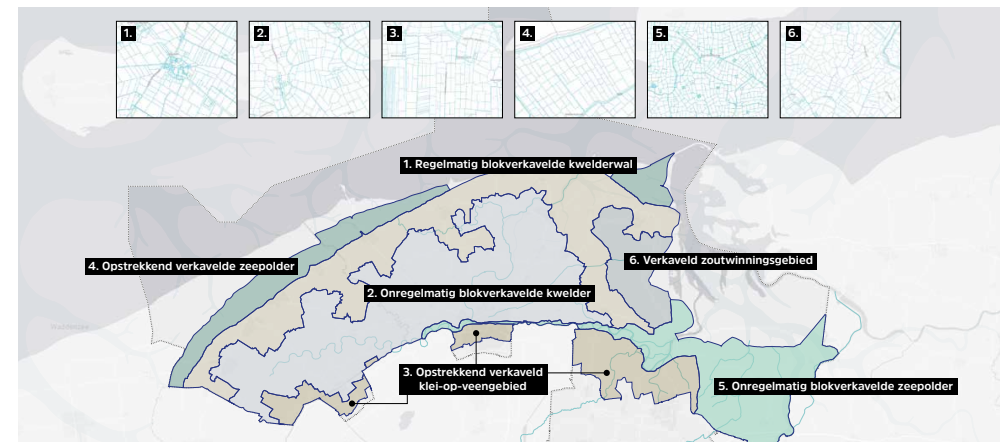
2.1 Landschapsgeschiedenis

De typische open kleigebieden bepalen voor een groot gedeelte het beeld van de gemeente Noardeast-Fryslân. Tijdens de ijstijden (het pleistoceen) is een zandondergrond ontstaan. De laatste tienduizend jaar (het holoceen) is hier klei en zand afgezet en veen gevormd. Dit vormt de basis van het open kleilandschap van Noardeast-Fryslân. Het landschap is ontstaan door het aanhoudend proces van kustvorming. De getijdenwerking (zie afb. 6) resulteerde in een gebied met getijdenbekkens, welke werden opgevuld met dikke kleipakketten. Ook ontstonden er zandplaten en verlandde het kustgebied meer en meer.¹

Het landschapstype 'bedijkt kwelderlandschap' past bij het dorp Ljussens. Kwelderwallen zijn tussen 500 v. Chr. en 800 n. Chr. ontstaan. Grootschalige bedijkingen langs de Waddenzee en de Lauwerszee hebben bijgedragen aan het ontstaan van dit landschapstype. De lager gelegen gebieden konden na deze bedijkingen in gebruik worden genomen. Zo bouwde men voort op de aardkundige ondergrond. Er ontstonden bijvoorbeeld verschillende verkavelingspatronen op de kwelderwallen, kwelders en veenrandzone. De relatief hoger gelegen kwelderwal leende zich voor een blokvormige verkaveling, zie afb. 7.²

> Afb. 6 Impressie van het natuurlijke waddenlandschap (Cultuurland Advies)

> Afb. 7 Landschapseenheden van het kleigebied (Cultuurland Advies)

¹ Barends, 2010, p. 17.

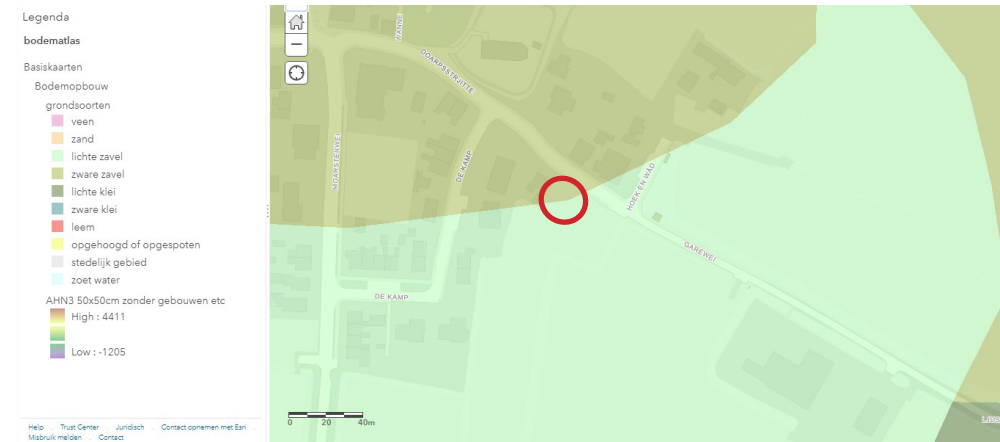
² Cultuurland Advies, 2021, p. 79-124.

2. Het landschap

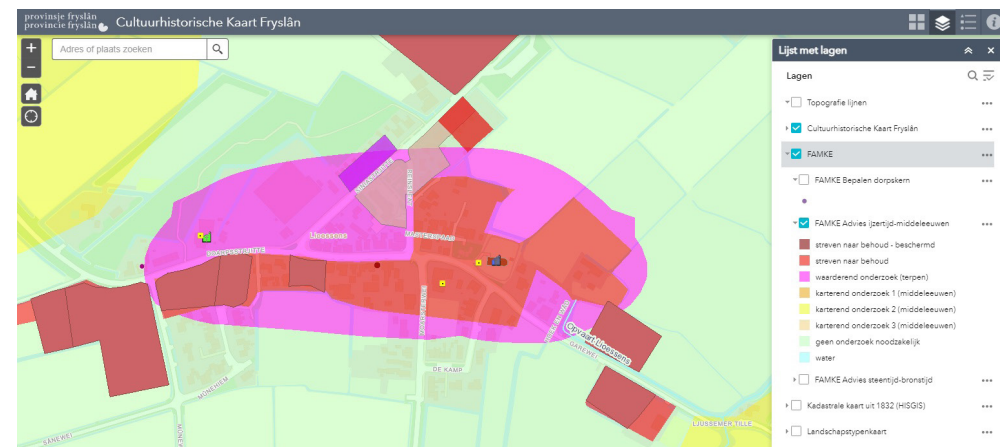
De bodematlas van de provincie Fryslân laat zien dat het perceel aan de Doarpsstrjitte overgaat van zware zavel naar lichte zavel, zie afb. 8.³ Zavel is een grondsoort die bestaat uit zand en klei. Uit de bodemkaart van Nederland blijkt dat er in de bovengrond een moerige laag (bevat veel organische stof) te vinden is. De moerige gronden vormen een overgang van veengronden naar kleigronden.⁴

2.2 Cultuurhistorische waarden

Afbeelding 9 geeft de cultuurhistorische waarden van het dorp Ljussens weer.⁵ Naast de cultuurhistorische waarde ‘kerken’ omvat het dorp een aantal gebouwen welke vallen onder de noemer ‘jongere bouwkunst’. Er zijn een aantal boerderijplaatsen aanwezig, zo ook ten oosten van het perceel aan de Doarpsstrjitte. Voor ditzelfde perceel is de terp van grote waarde, omdat de Cultuurhistorische Kaart Fryslân laat zien dat het perceel onderdeel is van de terp. Deze cultuurhistorische parels zijn vanaf de ijzertijd, tussen 500 – 250 v. Chr., ontstaan. De door de mens opgeworpen heuvel werd gebruikt om huizen op te bouwen. Daarom sluit het perceel aan de Doarpsstrjitte aan bij de cultuurhistorische functie van de plek.

> Afb. 8 Bodematlas rondom Ljussens (Provincie Fryslân)

> Afb. 9 Cultuurhistorische Kaart Fryslân (Provincie Fryslân)

3 Provincie Fryslân
4 WUR, 1992, p. 26.
5 Provincie Fryslân

3.

Ruimtelijke kwaliteit

3.1 Provinciale visie

De structuurvisie 'Grutsk op 'e Romte!' van de provincie Fryslân geeft adviezen over de ruimtelijke kwaliteit. Van belang is het open kleiterpenlandschap en de vrij lege kweldervlakte met groene puntverdichtingen in de vorm van terpen, radiaire terpdorpen (met kerk), terpnederzettingen (zonder kerk) en (veelal verhoogde) boerderijerven, en eendenkooien met een ondergrond van zeeklei, een rijk stelsel van geulen, kreken en prielen en de vaarten en opvaarten naar dorpen en boerderijen. Voor het perceel aan de Doarpsstjitte in Ljussens zijn de volgende adviezen relevant:

- > In stand houden en beschermen van het ritme van de bebouwing op de kwelderwallen (open en besloten);
- > Scherp houden van de puntvormige verdichting in het landschap van (terp)dorpen waarbij het beeld wordt versterkt door de beplanting te concentreren in het dorp en bij de toegang tot het dorp;
- > Behouden en zichtbaar houden van het reliëf van de terpen in de dorpen. Behouden van de kleinschaligheid en de open ruimtes in de dorpen en van de zichtlijnen.⁶

Hieronder wordt uitgelegd waarom bebouwing op het perceel aan de Doarpsstjitte past binnen deze provinciale visie. Het perceel is gelegen op de kwelderwal en sluit aan bij de bestaande bebouwing van het dorp. Hierdoor wordt het ritme van bebouwing op de kwelderwal en het open landschap daaromheen beschermd. Het perceel geeft de mogelijkheid om de terpdorpen te versterken door beplanting te concentreren bij de toegang tot het dorp. Het perceel is namelijk gelegen bij zo'n entree. Ook is er in het ontwerp rekening gehouden met zichtlijnen richting het open landschap (hoofdstuk 4). Zie afb. 10 voor een visualisering.

> Afb. 10 Relevante uitgangspunten uit de provinciale visie

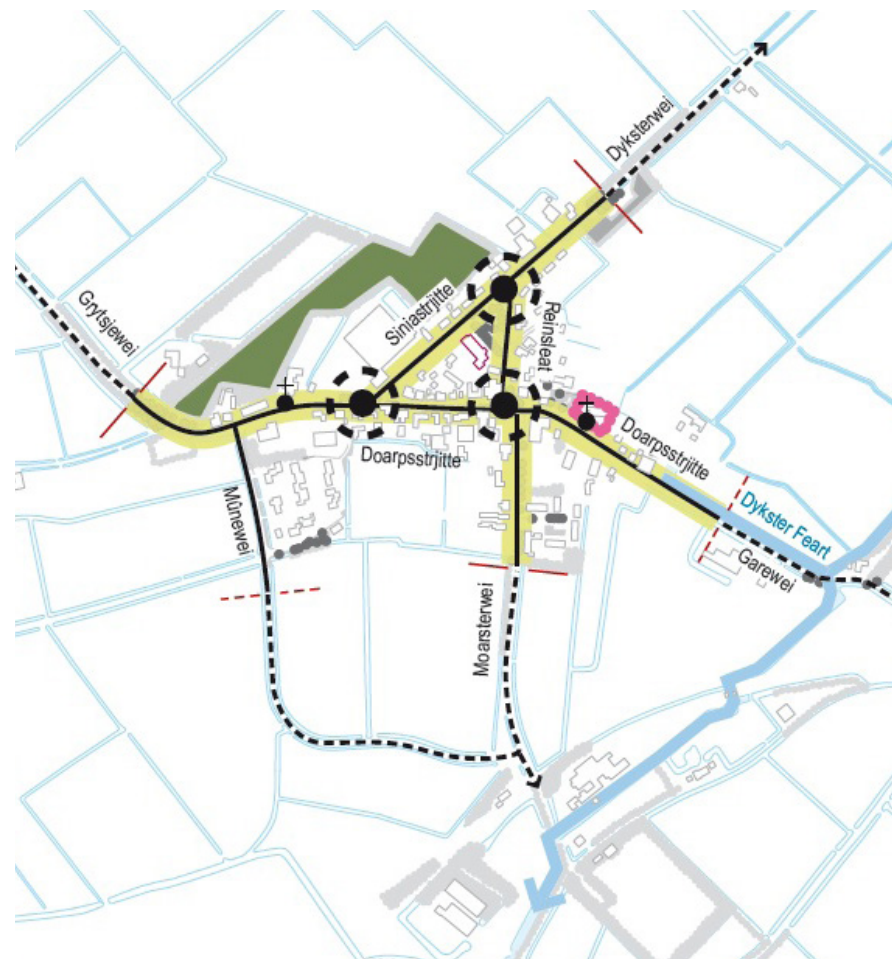
3.

Ruimtelijke kwaliteit

3.2 Groenstructuur

Het perceel aan de Doarpsstrjitte geeft mogelijkheden om de groenstructuur te versterken. Ljussens heeft een kleine terp dat zich vooral in westelijke richting naar een splitsing van wegen heeft ontwikkeld. De landschappelijke ruimte tussen Moarre en Ljussens toont een overgang van het lage weidegebied rond Moarre in het zuiden naar het hoger liggende akkerbouwgebied rondom Ljussens. De bebouwing kenmerkt zich door een lintstructuur: een deel van de woningen zijn voorzien van achtererven direct grenzend aan het landschap, zo ook het perceel aan de Doarpsstrjitte. Deze directe relatie is plaatselijk nog zeer goed te ervaren door de doorzichten tussen de bebouwing op het achterliggende landschap. Deze doorzichten zijn gecreëerd in het ontwerp (zie hoofdstuk 4).

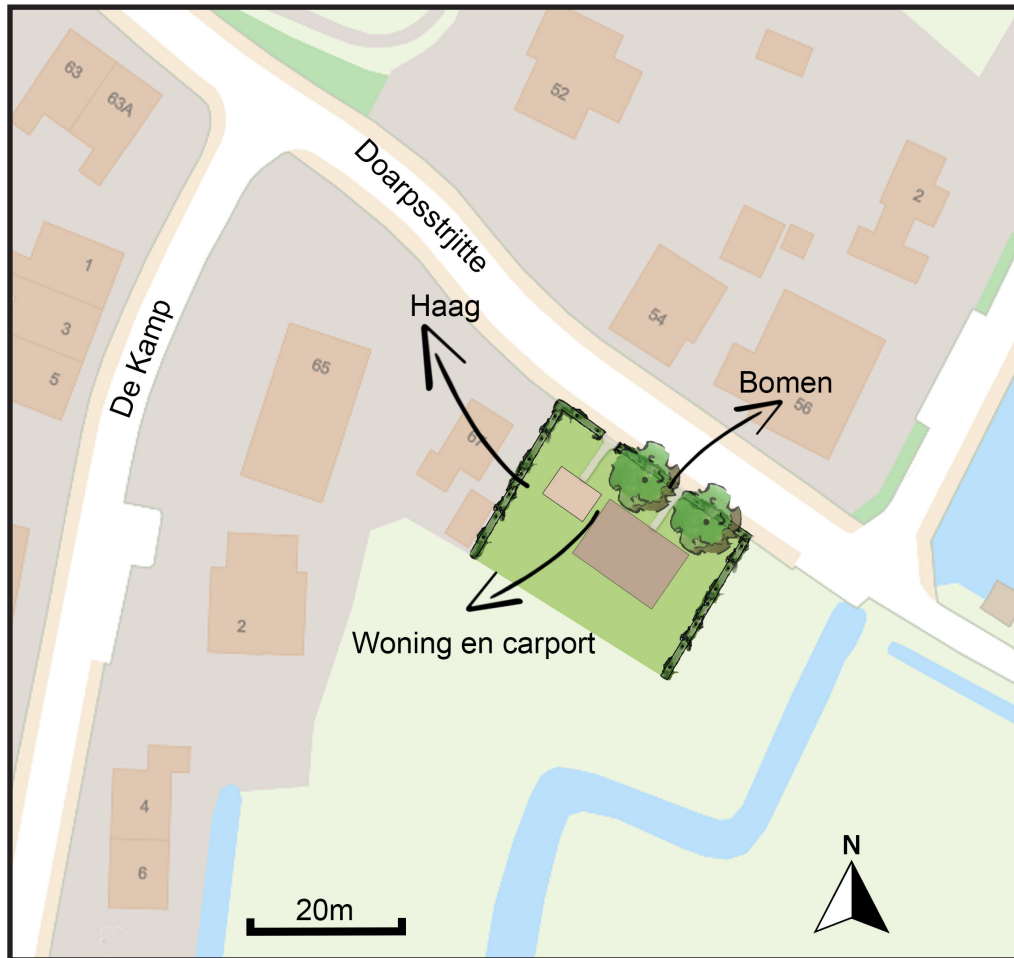
De Doarpsstrjitte maakt onderdeel uit van de groenhoofdstructuur, zie afb. 11. Uit de visie van het Groenstructuurplan van de voormalige gemeente Dongeradeel blijkt het wenselijk om begeleidende boomstructuur in het gras hier toe te voegen. Deze wens is verwerkt in het ontwerp (zie hoofdstuk 4).⁷

> Afb. 11 Groenstructuur van het dorp Ljussens (Gemeente Dongeradeel)

4.

Het ontwerp

> Afb. 12 Ontwerp perceel Doarpsstrjitte Ljussens

Het behouden van de ruimtelijke kwaliteit staat voorop. Zoals aangegeven sluit de woning aan bij de bestaande bebouwing van het dorp. Juist de openheid van het landschap en de geslotenheid bij de dorpen kenmerkt de ruimtelijke kwaliteit. In het ontwerp is te zien dat de woning aansluit bij de lintbebouwing.

Daarnaast is het van belang om voor zichtlijnen te zorgen door geen hoge opgaande beplantingen toe te passen. De voortuin leent zich perfect voor een boom, bijvoorbeeld een inheemse soort zoals iep, linde of wilg. De Doarpsstrjitte is gekenmerkt als een groenhoofdstructuur. De boom versterkt deze structuur.

Bronnen

Barends. (2010). Het Nederlandse landschap, Matrijs: Utrecht.

Cultuurland Advies. (2021). Landschapsbiografie Noardeast-Fryslân. Via: https://www.noardeast-fryslan.nl/sites/default/files/2021-03/Landschapsbiografie%20Noardeast-Frysl%C3%A2n%20-%20Definitieve%20Rapportage__lowres.pdf

Gemeente Dongeradeel. (2015). Groenstructuurplan.

Provincie Fryslân. Bodematlas. Via: https://www.fryslan.frl/home/kaarten_3208/item/bodematlas_724.html

Provincie Fryslân. Cultuurhistorische Kaart Fryslân. Via: https://www.fryslan.frl/home/kaarten_3208/item/cultuurhistorische-kaart-fryslan_721.html

Provincie Fryslân. (2014). Grutsk op 'e Romte! Leeuwarden. Via: <https://www.fryslan.frl/document.php?m=7&fileid=75124&f=9682c8a1f3d8c45276e782dbea-b895a0&attachment=0>

WUR. (1992). Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Via: http://maps.bodemdata.nl/pdf/ALGEMENE_BEGRIPPEN.pdf